

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE ZNANOSTI

Ak. god. 2012./2013.

Lidija Jurin Protić

Zadaće osnovnoškolske knjižnice

Istraživanje čitateljske kulture učenika OŠ Jakovlje

diplomski rad

Mentor: Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, 2013.

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Izvori znanja i informacija u školskoj knjižnici.....	4
1.1. Učenički fond.....	5
1.2. Nastavnički fond.....	6
2. Odgojno obrazovna zadaća školske knjižnice.....	7
2.1. Informacijska pismenost.....	8
2.2. Odgojno-obrazovna djelatnost.....	10
3. Kulturna i javna djelatnost.....	11
3.1. Pričanje priča.....	12
3.2. Izložbe.....	12
3.3. Književni susreti.....	13
3.4. Upoznavanje učenika s časopisima i novinama.....	13
4. Istraživanje.....	15
4.1. Cilj istraživanja.....	15
4.2. Uzorak.....	15
4.3. Metodologija.....	15
4.3.1. Anketa.....	15
4.4. Hipoteze.....	16
4.5. Rezultati istraživanja.....	16
Zaključak.....	29
Literatura.....	30

UVOD

Školske knjižnice su sastavni dio škole. Svaka škola mora imati knjižnicu. Djelatnost školske knjižnice sastavni je dio odgojno-obrazovnog procesa.¹ Određen je najniži broj knjiga koje mora imati školska knjižnica da bi zaslužila taj naziv, a to je 2500 knjiga. Suvremena školska knjižnica je informacijsko, medijsko i komunikacijsko središte škole. Pruža obavijesti i spoznaje bitne za uspješno uključivanje u suvremeno društvo koje se temelji na znanju i informacijama. Omogućuje učenicima stjecanje vještina za cjeloživotno učenje, razvija njihovu maštu i pomaže im da postanu odgovorni građani.²

Kao izvor informacija i znanja prvenstveno je namijenjena učenicima i učiteljima za potrebe redovite nastave, ali je i potpora svim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima škole, mjesto okupljanja i provođenja izvannastavnoga i slobodnog vremena. Zadaća je suvremene školske knjižnice potpora odgojno-obrazovnim ciljevima i zadacima nastavnoga plana i programa škole.³ Pruža osnovu za cjeloživotno učenje djece dajući im mogućnost korištenja informacija. Od nekadašnje klasične knjižnice posudbenog tipa napredovala je do današnjeg medijskog centra, tehnološki bogatog obrazovnog okruženja koji posjeduje niz informacijskih izvora - od knjige do interneta. Suvremena djelatnost knjižnice usmjerena je na informacijsku pismenost i poticanje čitanja.

Školska knjižnica je mjesto gdje se učenik uvodi u svijet knjige i čitanja. Čitanjem učenik otkriva raznoliki svijet literature. Zadaća je školskoga knjižničara stvoriti od učenika čitatelja koji će s oduševljenjem i radošću osjetiti književno djelo.

U praktičnom dijelu ovog diplomskog rada utvrdit će se što čitaju učenici od 5. do 8. razreda OŠ Jakovlje, kakve su njihove čitateljske navike i interesi, kako provode slobodno vrijeme.

---

¹ Zakon o osnovnom školstvu. // Narodne novine 69(2003), dostupno i na: URL:http://www.poslovni-forum.hr/zakoni/zakon_o_osnovnom_skolstvu.asp (27.3.2013.).

² Saetre, Tove Pemmer. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.

³ Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb : Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006., dostupno na <http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=14181> (27.3.2013.)

Prikupljena saznanja iskoristit će se u nabavnoj politici školske knjižnice i promišljanju mogućih novih oblika i načina rada s učenicima u promicanju knjige i kulture čitanja.

1. IZVORI ZNANJA I INFORMACIJA U ŠKOLSKOJ KNJIŽNICI

Znanje je najvrjedniji osobni kapital, a sagledavamo ga kroz sposobnosti i mogućnosti pojedinca da dođe do njega, njime ovlada i primijeni ga u određenim uvjetima.⁴ Prioritet u obrazovanju dajemo stvaranju povoljnih uvjeta za učenje, mjestu u školi koje će svojim duhovnim ozračjem oplemenjivati boravak u njoj. Kakvo okruženje za učenje može danas ponuditi škola, koje omogućava učenicima stjecanje znanja i vještina za budućnost i da ih oni uspješno izvježbaju?

Boravkom u školskoj knjižnici, gdje su svi knjižni i neknjižni izvori informacija i znanja centralno smješteni, provedeni kroz kataloge te na dohvata ruke, učenici lako mogu doći do izvora znanja i informacija za cjeloživotno učenje. Dakle, zadaća je školske knjižnice da učenici prihvate školsku knjižnicu kao riznicu ljudskog znanja i kulture, mjesto gdje će dobiti odgovore na pitanja i gdje će se poticati njihov stvaralački i istraživački duh.

Školska knjižnica je organizirana zbirka knjižne i neknjižne građe koja kroz djelatnost knjižničnog osoblja nabavlja, obrađuje, čuva i daje na upotrebu građu radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba korisnika i permanentnog obrazovanja. Razvoj hrvatskog obrazovanja, znanosti i kulture te povezivanje s Europom i svijetom je nezamislivo bez korištenja knjižnica, jer su školske knjižnice često mjesta na kojima se djeca prvi puta susreću s knjižnicom. Njene usluge moraju biti pružene svim učenicima i djelatnicima škole, bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik, profesionalni, društveni položaj i dr.

Knjižni fond je osnova svake knjižnice. Ovaj dio fonda uključuje knjige, časopise i novine za nastavnike, učenike i ostale korisnike knjižnice. Posebnu vrstu građe čini

---

⁴ Kovačević, Dinka. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti : Altagama, 2004.

referentna zbirka koja uključuje enciklopedije, leksikone, rječnike, pravopise, atlase, biografije i sl.

Izvor informacija je i neknjižna, audiovizualna, građa koja obuhvaća izvore informacija na različitim medijima kao što su dijapozitivi, dijafilmovi, filmovi 16 mm i 8 mm, gramofonske ploče, magnetofonske trake, mikrofilmovi, mikrofiševi, grafofolije, radio-emisije i TV-emisije, kazete- audio i video, CD i CD-romovi.

1.1. UČENIČKI FOND

Najveći dio učeničkog fonda obuhvaćaju knjige za obaveznu školsku lektiru. Pod tim se misli na knjige iz književnosti koje učenici moraju pročitati u okviru nastave materinjeg jezika. Knjižničar u dogovoru s nastavnicima hrvatskoga jezika nabavlja najpotrebnija djela. Prednost treba dati izdanjima u tvrdom uvezu, grafički dobro opremljenim, s određenom veličinom slova radi preglednosti i čitljivosti teksta te izdanjima s dobrim predgovorima, bilješkama i komentarima koji učenicima mogu biti korisni u obrađivanju djela.⁵

U fondu obavezne lektire školska knjižnica posjeduje prvenstveno klasična djela hrvatske književnosti kao što su „Družba Pere Kvržice“ Mate Lovraka, „Priče iz davnine“ Ivane Brlić Mažuranić ili djela iz opusa Ivana Kušana. Potrebno je osigurati kvalitetan fond slikovnica i knjiga za najmlađe učenike. Kvaliteta tih knjiga i ilustracija, koje su u toj dobi čitatelju jednako važne kao i tekst, mora biti visoka.

Osim obavezne lektire potrebno je nabaviti dovoljan broj ostalih naslova za slobodno čitanje jer što je fond raznolikiji, to će učenici imati više mogućnosti za čitanje i biti češći posjetitelji knjižnice.

U učeničkom fondu školske knjižnice važno mjesto zauzima i informativna te popularno-znanstvena literatura. Obogaćujući fond takvim djelima knjižnica postaje univerzalno mjesto za sve predmete u školi, a ne samo za hrvatski jezik. Takva djela s područja svih predmeta koja se predaju u školi potaknut će učenike da s više interesa prate nastavu.

---

⁵ Blažeković, Tatjana. Knjižnica osnovne škole. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.

Također je u učeničkom fondu potrebno imati i zbirku općih priručnika: enciklopedija, leksikona, rječnika, atlasa, pravopisa i drugih sličnih izdanja, koja su učenicima izvor informacija pri izradi zadataka. Takve knjige se ne posuđuju.

Za učenički fond potrebno je nabaviti i nekoliko knjiga kratkih priča, pjesama, slikovnica na svakom stranom jeziku koji se u školi uči. Takve knjige potiču učenike na učenje stranog jezika, a nastavnicima daju prikladnu građu da svoj predmet učine privlačnijim.

Serijske publikacije se nabavljaju isključivo pretplatom na određene časopise i novine. To su dječji literarni časopisi, zabavni i popularno-znanstveni časopisi, npr. Modra lasta, Drvo znanja, Radost, Alkica itd.

Neknjžnu građu kao što su filmovi, gramofonske ploče, slike, kasete-audio i video itd. odabrat ćemo jednako kao i knjige, imajući na umu sve školske predmete i strogo se pridržavajući načela da za školsku knjižnicu nabavljamo samo ono što ima znanstvenu, umjetničku i pedagošku vrijednost.

1.2 NASTAVNIČKI FOND

U nastavnički knjižni fond pripada:

- suvremena pedagoška literatura i klasična djela iz pedagogije i školske psihologije
- metodički priručnici svih predmeta koji se predaju na školi
- stručna djela s područja svih školskih predmeta
- djela koja su nastavnicima potrebna u njihovu stručnom usavršavanju: za polaganje stručnih ispita, stjecanje viših zvanja itd.
- stručne pedagoške serijske publikacije
- priručnici: enciklopedije, leksikoni, rječnici, pravopisi, atlas i itd.

Kad govorimo o učiteljskom fondu važno je napomenuti da ne treba nabavljati beletristiku već stručnu literaturu potrebnu za pomoć i razvoj učeničkih vještina i sposobnosti.

2. ODGOJNO OBRAZOVNA ZADAĆA ŠKOLSKE KNJIŽNICE

„Prošlo je vrijeme kad je knjižnica bila gotovo kao muzej a knjižničar neka vrst miša među pljesnivim knjigama i kad su posjetioци sa strahopoštovanjem promatrali rukopise i stare knjige. Došlo je vrijeme kad je knjižnica škola, knjižničar odgojitelj, a posjetilac čitalac među svojim knjigama upravo onako prirodno kao što je radnik među svojim alatkama.“ Tim je riječima još davne 1876. godine tvorca decimalne klasifikacije-UDK sustava, Melvil Dewey, definirao školsku knjižnicu.

Različitost i posebnost školske knjižnice u odnosu na druge knjižnice je u tome što školska osim znanja, informacija i kulture njeguje odgojno-obrazovnu komponentu koja ima utjecaj na cjelokupni razvoj učenika.⁶ Temeljna zadaća školske knjižnice se ostvaruje kroz odgojno-obrazovni rad. Svojim knjižnim fondom i drugim djelatnostima služi nastavi materinskog jezika, ali i nastavi prirodnih i drugih znanosti.

Govoriti o suvremenoj školskoj knjižnici i o njevoj ulozi u obrazovanju možemo ako je:

- pristupačna svim učenicima i ostalim djelatnicima škole, roditeljima
- budi radoznalost i interes
- stvara naviku čitanja i praćenja literature
- obrazuje korisnike za služenje knjižnično-bibliografskim pomagalicama
- osposobljava učenike za samostalan rad
- stvara uvjete za učenje učenja
- organizira i pomaže rad izvannastavnih aktivnosti

---

⁶ Čelić-Tica, V. : Zovko, M. Školske knjižnice danas. Zagreb : Ministarstvo prosvjete i športa : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.

- ostvaruje korelaciju nastavnih predmeta i područja
- omogućava pristup svim izvorima znanja
- omogućuje stručno cjeloživotno obrazovanje nastavnika i stručnih suradnika

Odgojno-obrazovnu zadaću ostvaruje dvojako:

- izravno-komunikacijom između učenika i knjižničara
- neizravno- u suradnji s nastavnicima i stručnim suradnicima u pripremi i organiziranju nastavnih sadržaja kada ona preuzima ulogu izvora znanja

Središte planiranja, programiranja i ostvarivanja rada školske knjižnice postaje učenik. Cilj je osposobiti učenike za cjeloživotno korištenje ideja i informacija, pomoći im da postignu uspjeh u njihovim istraživačkim i stvaralačkim koracima, osposobiti ih za proces učenja.⁷

Učiti kako učiti je jedna od osam glavnih učeničkih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je odredila Europska unija, a prihvatio hrvatski odgojno-obrazovni sustav. Na razvoju učeničkih kompetencija temelji se Nacionalni okvirni kurikulum.⁸

2.1. INFORMACIJSKA PISMENOST

Temelj filozofije cjeloživotnog učenja je informacijska pismenost tj. sposobnost za korištenje i služenje informacijama.

U školskim knjižnicama na prvom mjestu se koristi informacija zato one moraju biti odgovorne za kvalitetan izvor informacija i znanja, bilo kao knjiga ili koja druga tehnologija. Upravo u osposobljavanju korištenja informacijske pismenosti, školska knjižnica dobiva veću ulogu jer poučava učenike samostalnom projektno-

---

⁷ Lasić-Lazić, J. Školska knjižnica i mogućnosti razvoja samostalnog istraživačkog rada učenika.// Proljetna škola školskih knjižničara. Rijeka : Ministarstvo prosvjete i športa, 1993. str.33.-38.

⁸ URL:<http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2685?> (26.3.2013.).

istraživačkom radu, potiče ih na stvaralačko i kritičko mišljenje pri pronalaženju, selektiranju, vrednovanju i primjeni informacija.

Informacijski pismen učenik uspješno i učinkovito :

- pristupa informacijama
- vrednuje informacije kritički i kompetentno uvodi inovacije u znanju
- točno i kreativno koristi informacije⁹

Danas se od svakog obrazovanog čovjeka traži samostalnost u korištenju izvorima informacija što znači služenje knjižnicom, snalaženje u svakoj knjižnici, osnovno poznavanje klasifikacijskih načela, upotrebu raznovrsnih kataloga, enciklopedija i drugih izvora informacija bez kojih nema ni napredovanja u struci.

Ako smo učenike osnovne škole osposobili da se koriste knjižnicom i knjižničnom građom, učinili smo mnogo za njihovo osnovno obrazovanje. Koliko će školski knjižničar razviti kod učenika ljubav prema knjizi, čitateljske sposobnosti i vještine, književni ukus, bit će presudno za njihov daljnji razvoj.

U razvoju suvremene škole školska knjižnica postaje sve važniji faktor u modernizaciji nastave. Da bi postala značajan i svestran faktor u modernizaciji nastave treba organizirati rad prema propisanim standardima, dostići uvjete o prostoru, knjižnom fondu i uređenju školske knjižnice. No nikakvi vanjski činitelji ne mogu udahnuti život jednoj pedagoškoj i kulturnoj ustanovi. To mogu samo ljudi. U njenom razvoju najvažniji je element ljubav prema radu u knjižnici, djeci, knjizi, stručni ljudi koji poletno obavljaju svoj posao.

Sve će to pridonijeti da školske knjižnice postanu ne samo važan faktor u modernizaciji nastave, već da značajno utječu na odgoj i obrazovanje učenika.

2.2 ODGOJNO-OBRAZOVNA DJELATNOST

---

⁹ Lovrinčević, J. i dr. Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

Sastavni dio godišnjeg plana i programa rada škole je i plan i program rada školske knjižnice. Djelatnosti koje provodi knjižničar su :

1. Odgojno-obrazovna djelatnost (neposredni rad s učenicima i suradnja s nastavnicima, stručnim suradnicima i ravnateljem)
2. Stručna i knjižnična djelatnost
3. Kuturna i javna djelatnost¹⁰

Školski knjižničar je taj koji će sam izraditi program, držeći se osnovnih djelatnosti u zadanim omjerima:

- 60% odgojno-obrazovna djelatnost
- 40% stručna knjižnična i kulturna javna djelatnost i stručno usavršavanje

Odgojno-obrazovni rad s učenicima je osnovna djelatnost školske knjižnice.

Obuhvaća sustavno upoznavanje učenika s knjigom i knjižnicom koje je podijeljeno u 3 stupnja, pomoć pri odabiru knjige i upućivanje u čitanje književnih djela, znanstvene literature, dnevnih listova i časopisa.

Djeca upoznaju knjigu i prije dolaska u školu, ali sustavnoj upotrebi knjige se navikavaju tek u redovnom školovanju. Knjižničar im govori o knjizi, o vrijednosti i značenju, o čuvanju knjige, kako nastaje, tumači im riječi knjižara, knjižnica. Učenici se upoznaju s knjižnicom kao kulturnim središtem u okviru škole, o mogućnostima koje im daje u njihovom školskom radu i razonodi, o ponašanju u knjižnici. Znanje koje trebaju steći o knjizi i knjižnici podijeljeno je na 3 stupnja.

Prvi stupanj obuhvaća čuvanje knjiga, označavanje pročitano dijela u knjizi, pokazivanje glavnih dijelova knjige, uzimanje knjiga s police, slobodan pristup policama, slobodno odabiranje knjiga, upoznavanje s dječjim časopisima, red i čistoću u knjižnici, posudbu i vraćanje, tumačenje knjižničnog pravilnika.

Prvi stupanj znanja namijenjen je učenicima 1., 2. i 3. razreda, drugi učenicima 4., 5. i 6. razreda, a treći stupanj učenicima 7. i 8. razreda osnovne škole.

---

¹⁰Standard za školske knjižnice. // Narodne novine. 34(2000), dostupno na: URL:<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272717.html> (28.3.2013.).

Drugi stupanj obuhvaća osnove smještaja knjiga (uz osnovna tumačenja UDK), vrste knjižničarske građe, upotrebu referentne zbirke, utvrđivanje dijelova knjige (predgovor, pogovor, sadržaj, literatura), korištenje časopisima, upotrebu abecednog kataloga, upoznavanje s naljepnicom i signaturom.

Treći stupanj obuhvaća: upoznavanje sa stručnim smještajem knjiga po UDK sistemu, smještaj beletristike u učeničkom fondu, upotrebu stručnog kataloga, vraćanje knjiga prema signaturi na određeno mjesto.¹¹

Edukacija se provodi sistematski i organizirano prema planu i programu školske knjižnice koja je dio Godišnjeg plana i programa škole.

Odgovno-obrazovni rad s učenicima čini i pomoć knjižničara učeniku pri izboru knjige koja se može očitovati u traženju sadržajno slične knjige koju je neki učenik pročitao ili u razgovorima o (pročitanoj) knjizi, o piscu, interesu učenika. Stoga knjižničar mora dobro poznavati učenike i cjelokupni fond svoje knjižnice. Preporuča se uvođenje informativnih sastanaka s knjižničarima iz drugih knjižnica kako bi se razmijenile informacije o knjigama, o odnosu učenika prema određenoj knjizi.

3. KULTURNA I JAVNA DJELATNOST

Školska knjižnica je prostor za kulturne i javne djelatnosti kao što su organiziranje , priprema i provedba kulturnih sadržaja: književnih susreta, natjecanja u znanju, predstavljanja knjiga, tematskih izložbi, filmskih projekcija, obilježavanje važnih datuma, obljetnice pisaca, umjetnika, znanstvenika itd. U knjižnici učenici mogu izvoditi predstave na predlošku književnih djela za ostale učenike i roditelje. Mogu se organizirati razgovori o knjigama, pričanje priča za najmlađe, rad s dramskom grupom, rad s literarnom grupom, upoznavanje časopisa i novina.

---

¹¹ Blažeković, Tatjana. Knjižnica osnovne škole. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.

Da bi učenici dolazili češće i u što većem broju u knjižnicu, knjižničar ih treba upoznati s aktivnostima knjižnice i s uslugama koje im ona može dati.

Neke ćemo aktivnosti detaljnije razmotriti.

3.1. *PRIČANJE PRIČA*

Mogu se primijeniti dva oblika pričanja priča: jedan je namijenjen mladim učenicima od 1.do 4. razreda, a drugi se sastoji u ciklusu priča za starije učenike.

U knjižnici pričanje priča stavlja dijete u neposrednu vezu s kvalitetnom knjigom o kojoj knjižničar priča, a sama priča, ako je dobro ispričana, ostaje djetetu u sjećanju i stvara želju da na to mjesto ponovno dođe. Odabiru se narodne priče, bajke i realistične priče. Preporuča se da to budu poznate priče iz dječje književnosti.

Ciklusi priča za učenike od 5. razreda naviše sastoje se od serije 6-8 dužih priča od kojih svaka može trajati 30-45 minuta. Mogu se izabrati priče iz Homerove Ilijade i Odiseje, Ep o Nibelunzima, Cervantesov Don Quijote itd.

Kod pričanja priča važan je način izražavanja, intonacija, mimika, treba izbjegavati brz i dramatičan govor, opominjanje djece, predugo pričanje koje zamara.

Svatko može naučiti pričati priče uz dobru volju i ustrajan rad.

3.2. *IZLOŽBE*

Organiziranje izložbi omogućuje svakoj knjižnici da aktivno i na vrijeme reagira na aktualna zbivanja iz društvenog, političkog, kulturnog i umjetničkog života, na jubilarne datume iz bliže i dalje prošlosti, o životu i radu značajnih ličnosti itd. Da bi se djelotvorno i uspješno realizirala takva aktivnost, školska knjižnica mora ponajprije imati izložbeni prostor. Izložbe mogu biti povremene i stalne. Povremene su obično veće i knjižnica ih organizira jednom godišnje, tema šira i obuhvaća veći broj knjiga, a stalne izložbe knjižnica organizira kontinuirano. Kod postavljanja izložbe najvažnija komponenta je odabir teme jer odabirući temu knjižničar se

opredjeljuje koji će datum, događaj ili osobu prikazati. Tako, primjerice, kad se želi prikazati neki pisac, obično se izloži njegovo cjelokupno djelo, no može se ograničiti na izbor ili samo na jednu vrstu njegove književne djelatnosti (proza, poezija itd.). Izložba kao cjelina mora djelovati jedinstveno i uravnoteženo, a školski knjižničar je taj koji će omogućiti da pronade i organizira niz poslova vezanih uz priređivanje izložbe u školskoj knjižnici.

3.3. KNJIŽEVNI SUSRETI

Pojedine vrste knjižnica tradicionalno priređuju književne susrete na kojima se korisnici-čitatelji susreću s jednim autorom-piscem ili s više njih. Književni susreti se priređuju u prostorijama knjižnice ili u većim javnim dvoranama. Povod za takve susrete nova je knjiga određenog autora, omiljenost kojega autora među korisnicima ili kakva autorska obljetnica. Uobičajeno je da prigodni uvodni govor na književnom susretu održi knjižničar. Pritom treba imati na umu da su posjetitelji došli zbog autora, pa uvodni govor treba biti kratak i jasan. Uspjeh se književnog susreta, uz dobru pripremu (odabir gosta, odabir ulomaka za čitanje), očituje i u broju pitanja koja se postavljaju gostu. Kao i u svim sličnim prigodama, ponašanje je posjetitelja nepredvidivo pa se i na to valja pripremiti unaprijed. Književni susreti mogu biti posvećeni i autoru koji više nije živ, ili određenome književnom pravcu. U takvim slučajevima knjižnice surađuju s dramskim i drugim umjetnicima koji predstavljaju autorovo djelo. Tako se može predstaviti i djelo stranog autora koji ne prisustvuje književnom susretu, a može se prirediti, a to se često i radi, umjetnička izvedba za prisutne korisnike.

3.4. UPOZNAVANJE UČENIKA S ČASOPISIMA I NOVINAMA

Svaka knjižnica prima više dječjih časopisa i novina gdje ima niz priloga koji su namijenjeni dječjoj razonodi i kao pomoć pri učenju te su napisani s namjerom da potaknu dijete na razmišljanje ili da nešto više sazna iz nekih područja (Modra lasta, Drvo znanja, Enter, Sport junior itd.).

Školski knjižničar mora nabaviti najbolje i najzanimljivije časopise za knjižnicu, redovito ih pregledavati, na nekom vidljivom mjestu svaki dan izložiti nekoliko

naslova koji bi učenike upozorili na najbolje i najkorisnije članke. Takvim odabiranjem postupno bi navikavali učenike da čitaju različite rubrike u školskim časopisima i novinama.

Kulturni individualitet školske knjižnice se ogleda ostvarivanjem programa djelatnosti, posebice programom kulturne i javne djelatnosti. Pod programom kulturne i javne djelatnosti valja obuhvatiti sve one sadržaje koji se javljaju kao nadgradnja redovnom nastavnom procesu kad više nije cilj obrazovanje već odgoj, formiranje ličnosti, odgoj za kreativno i kvalitetno razvijanje životnih navika.¹²

Zadaće ovog programa bi bile probuditi znatiželju, razviti interes, spoznaje, stavove, proširiti znanje, izazvati estetski doživljaj, oslobađati učenika za stvaralački iskaz.

4. ISTRAŽIVANJE

---

¹² Križ, J. Strukturiranje programskih odrednica neposrednog rada s učenicima u školskoj knjižnici. // Napredak : Časopis za pedagojsku teoriju i praksu, 136 (1995), 3 ; str. 337-342.

4.1. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja kojeg sam provela u OŠ Jakovlje gdje i radim je saznati kakvi su književni interesi učenika od 5. do 8. razreda, što i koliko čitaju, što poduzeti za poboljšanje čitateljskih navika i što učiniti kako bi učenici češće dolazili u školsku knjižnicu.

4.2 UZORAK

Istraživanje je provedeno u OŠ Jakovlje na uzorku od 60 učenika od 5. do 8. razreda. Škola se nalazi u lijepom Hrvatskom zagorju blizu Zagreba. Pripada Zagrebačkoj županiji. Matična škola zove se Jakovlje kao i mjesto. Školi pripadaju i dvije područne škole Igrišće i Kraljev Vrh.

Ove školske godine 2012./2013. školu zajedno s područnim školama ukupno pohađa 272 učenika.

4.3 METODOLOGIJA

Istraživanje je provedeno pomoću anketnog upitnika kojeg sam podijelila u OŠ Jakovlje u 6.mjesecu 2012. godine. Anketirani su učenici 5.,6.,7. i 8.razreda. Ispunjavali su anketu na školskom satu i prikupljeno je 60 ispunjenih upitnika.

4.3.1 ANKETA

Istraživanje je temeljeno na upitniku od 22 pitanja koji je potom obrađen statističkom metodom obrade podataka i komparativnom analizom dobivenih podataka na deskriptivnoj razini. Podaci su obrađeni statističkom metodom izračunavanja postotka. Učenici su mogli odgovarati na pitanja zaokruživanjem jednog ili više ponuđenih odgovora na 14 pitanja zatvorenog tipa te 8 dopisivanjem vlastitih odgovora na pitanja otvorenog tipa. Pisanje ankete je bilo anonimno i dobrovoljno. Istraživanje je provedeno pomoću anketnog upitnika kojeg sam podijelila

u OŠ Jakovlje u 6. mjesecu 2012. godine. Anketirani su učenici 5., 6., 7. i 8. razreda. Ispunjavali su anketu na školskom satu i prikupljeno je 60 ispunjenih upitnika.

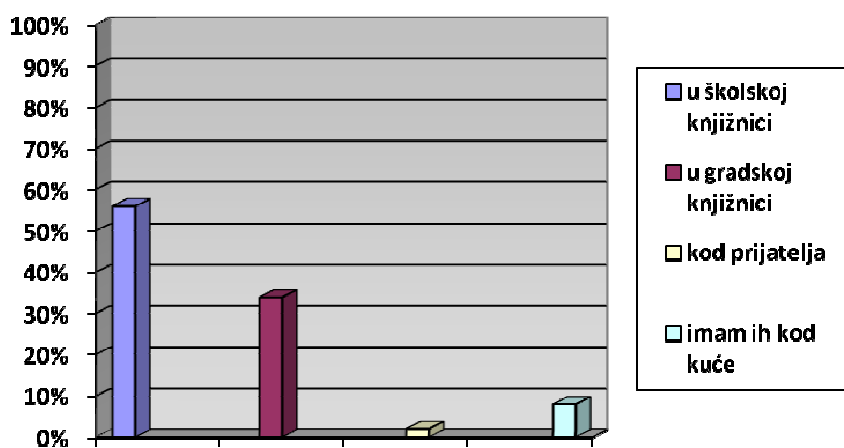
4.4 HIPOTEZE

Prije provođenja ankete krenula sam od pretpostavki da u slobodno vrijeme učenici slabo čitaju, ne vole čitati lektiru, lektira im je dosadna, u školsku knjižnicu dolaze kad moraju i nisu zadovoljni uslugama školske knjižnice.

4.5 REZULTATI ISTRAŽIVANJA

1. Gdje posuđuješ knjige za čitanje?

- a) u školskoj knjižnici-56%
- b) u gradskoj knjižnici-34%
- c) kod prijatelja-2%
- d) imam ih kod kuće-8%

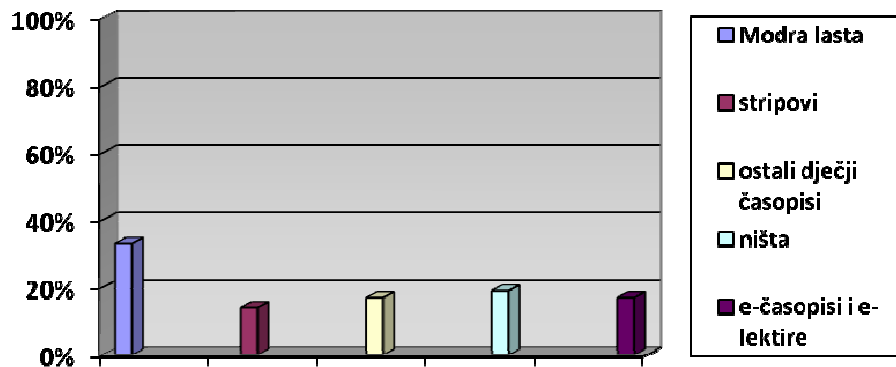
1. POSUDBA KNJIGA

Učenici najviše posuđuju knjige u školskoj knjižnici.

2. Što čitaš u slobodno vrijeme?

- a) dječji časopis koji primam u školi (navedi koji Modra lasta)-33%
- b) stripove(navedi koje Durica, Alan Ford)-14%
- c) ostale dječje časopise i novine (navedi koje Ok, Dječji zabavnik, 24 sata, Moj planet)-17%
- d) ne čitam ništa u slobodno vrijeme-19%
- e) čitam e-lectire, elektroničke časopise, članke na internetu-17%

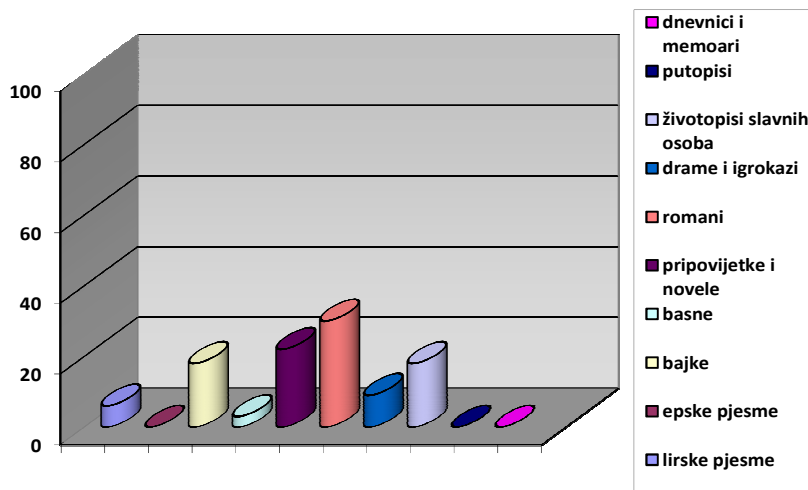

2. ČITANJE U SLOBODNO VRIJEME

U slobodno vrijeme najviše čitaju Modru lastu. 19% ne čita ništa u slobodno vrijeme.

3. Kakva književna djela najviše voliš čitati?

- a) lirske pjesme-6%
- b) epske pjesme-0%
- c) bajke-18%
- d) basne-3%
- e) pripovijetke i novele-22%
- f) romane-30%
- g) drame i igrokaze-9%
- h) životopise slavnih osoba-18%
- i) putopise-0%
- j) dnevnike i zapise (memoare)-0%

3. ČITANJE U SLOBODNO VRIJEME

Od književnih djela najviše vole čitati romane.

4. Voliš li čitati lektiru i zašto voliš ili ne voliš?

Volim-36%, :zanimljiva, volim knjige, da dobijem dobru ocjenu, upoznajem pisce

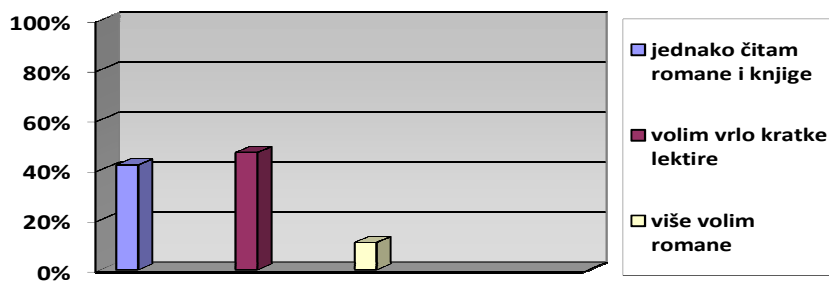
Ne volim-64%, :puno stranica, dosadna, zastarjela

5. Kakav je tvoj odnos prema duljini lektirne knjige?

a) podjednako volim čitati romane i kratke pjesme-42%

b) važno mi je da je knjiga za lektiru vrlo kratka-47%

c) više volim čitati romane nego kraće forme-11%

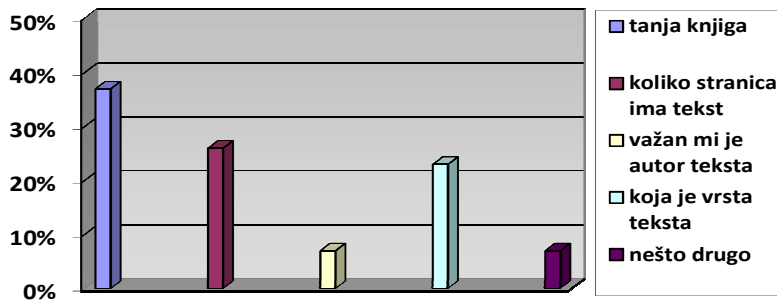

4. ODNOS PREMA DULJINI LEKTIRNE KNJIGE

Većini je važno da im je knjiga za lektiru vrlo kratka.

6. Što činiš ako je lektirna knjiga vrlo debela?

- a) ako je knjiga predebela neću je ni prolistati, već ću odabrati neku tanju-37%
- b) znam da je u nekim knjigama puno tekstova, a mi moramo pročitati za lektiru samo jedan ili dva, pa uvijek pogledam u sadržaj da vidim koliko stranica ima tekst koji moram pročitati za lektiru-26%
- c) nije mi važno koliko ima stranica tekst već tko je autor teksta-7%
- d) nije mi važno koliko stranica ima tekst već kakve je vrste taj tekst koji moram pročitati za lektiru-23%
- e) nešto drugo-7%

5. ODNOS PREMA DEBLJINI LEKTIRNE KNJIGE

Najviše odgovora je bilo pod:

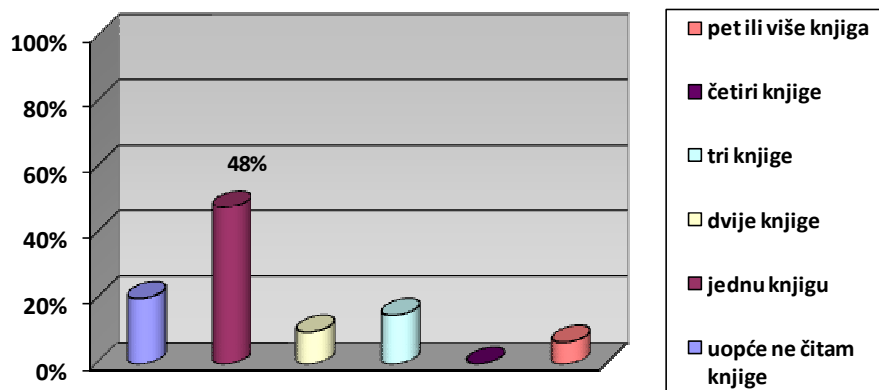
- a) *ako je knjiga predebela neće je ni prolistati, već će odabrati neku tanju*

7. Smeta li ti ako je knjiga stara i istrošena?

- a) Ne volim posuđivati ni čitati knjige koje su poderane, istrošene, išarane ili stare. One su mi odbojne.-30%
- b) Nije važno u kakvom je stanju knjiga, već kakav je tekst u njoj. Ne smeta mi ako je knjiga istrošena ili stara, ako je u njoj lijep i vrijedan tekst.-70%

8. Koliko prosječno u tijeku jednog mjeseca pročitaš knjiga (zajedno s lektirnim knjigama)?

- a) uopće ne čitam knjige-20%
- b) jednu knjigu-48%
- c) dvije knjige-10%
- d) tri knjige-15%
- e) četiri knjige-0%
- f) pet ili više knjiga-7%

6. PROSJEK ČITANJA LEKTIRNIH KNJIGA U JEDNOM MJESECU

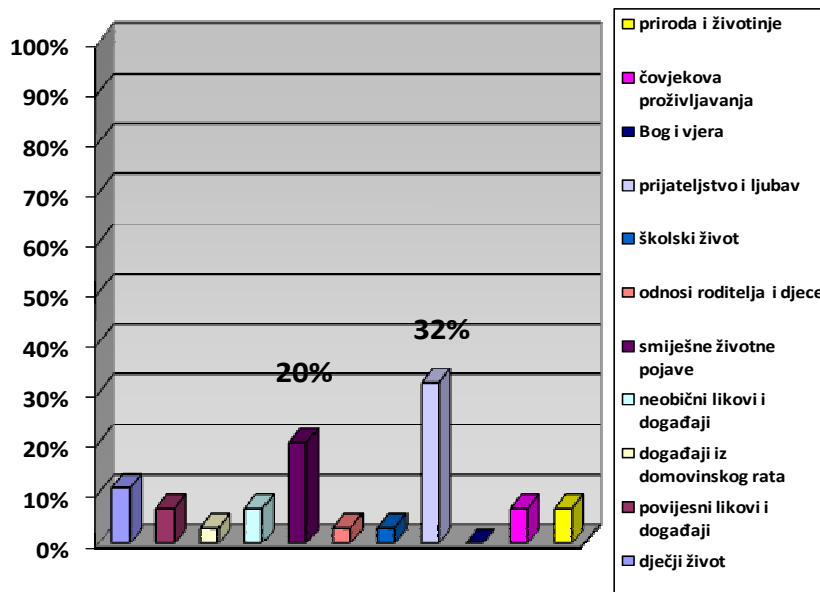
U prosjeku čitaju jednu knjigu mjesečno.

9. Koliko često na mjesec posuđuješ knjige?

- a) u školskoj knjižnici? 1 puta.-64%
- b) u gradskoj knjižnici? 2 puta.-36%

10. Najradije čitaš djela koja govore o:

- a) dječjem životu-11%
- b) povijesnim događajima i likovima-7%
- c) događajima iz domovinskog rata -3%
- d) neobičnim događajima i likovima-7%
- e) smiješnim pojavama u životu-20%
- f) odnosima roditelja i djece-3%
- g) školskom životu-3%
- h) prijateljstvu i ljubavi-32%
- i) Bogu i vjeri-0%
- j) čovjekovim proživljavanjima (bola, radosti, patnje ljubavi...)-7%
- k) prirodi i životinjama-7%

7. ČITANJE DJELA S OBZIROM NA SADRŽAJ

Najradije čitaju djela o prijateljstvu i ljubavi, te smiješnim pojavama u životu.

11. Navedi 3 najbolje knjige koje si do sada pročitao/la:

- Koko u Parizu-10%
- Kako je tata osvojio mamu-10%
- Zaljubljen do ušiju-80%

80 % učenika je izabralo knjigu Ivana Gavrana Zaljubljen do ušiju kao najbolju knjigu koju su do sada pročitali.

12. Navedi 1 do 3 djela koja su ti se najviše dopala tijekom čitanja lektire u ovoj školskoj godini :

Divlji konj- 40%

Romeo i Julija- 40%

Zaljubljen do ušiju-20%

Tijekom čitanja lektire najviše su im se dopale knjige Divlji konj Božidara Prosenjaka i Romeo i Julija Williama Shakespeara.

13. Navedi 1 do 3 djela koja ti se nisu sviđjala tijekom čitanja lektire u ovoj školskoj godini.

Voda-35% ,

Legende o Kristu-35%,

Breza -30%

Većini se nisu sviđjele lektire Voda Vladimira Nazora, Legende o Kristu Selme Lagerlof i Breza Slavka Kolara.

14. Koje lektirne knjige ti je bilo najteže posuditi jer ih uopće nema ili su stalno posuđene?

Otok plavih dupina(Scott O`Dell),

Čvrsto drži joystick (Josip Cvenić)

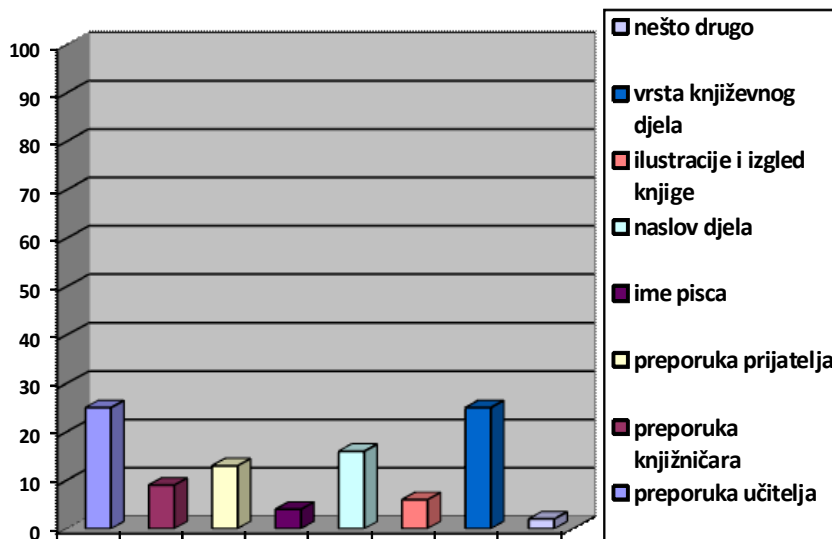
Navedene knjige nisu mogli posuditi jer ih nema u školskoj knjižnici.

15. Koji je tvoj najdraži pisac?

Miro Gavran, Mark Twain, Ivan Kušan

16. Prilikom odabira knjiga koje ćeš čitati što ti je najvažnije?

- a) preporuka učitelja-25%
- b) preporuka knjižničara-9%
- c) preporuka prijatelja-13%
- d) naslov djela-16%
- e) ime pisca-4%
- f) ilustracije u knjizi i izgled knjige-6%
- g) vrsta književnog djela (pjesme, putopis, roman, drama...)-25%
- h) nešto drugo (navedi što) -2%

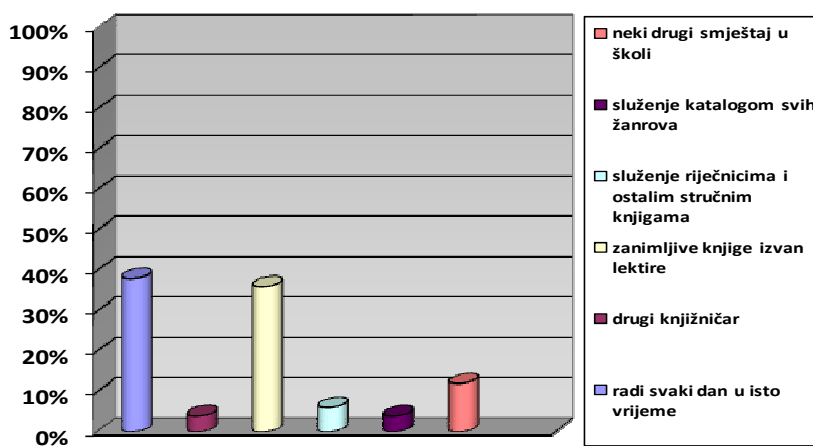
8. FAKTORI UTJECAJA NA ODABIR KNJIGE PRILIKOM ČITANJA

Prilikom odabira knjige jednako im je važna preporuka učitelja kao i vrsta književnog djela.

17. Češće bi dolazio u knjižnicu:

- a) kad bi svaki dan radila u isto vrijeme-38%
- b) kad bi u njoj bio drugi knjižničar-4%
- c) kad bi bilo zanimljivih knjige izvan lektire-36%
- d) kad bih se u njoj mogao služiti rječnicima, enciklopedijama i ostalim sličnim knjigama -6%
- e) kad bih se mogao služiti katalogom za pronalaženje prema vrstama i žanrovima, a ne samo po naslovu i autorima-4%
- f) kad bi bila bliže stubištu, a ne na kraju hodnika-12%

9.UVJETI ČEŠĆEG DOLASKA U KNJIŽNICU

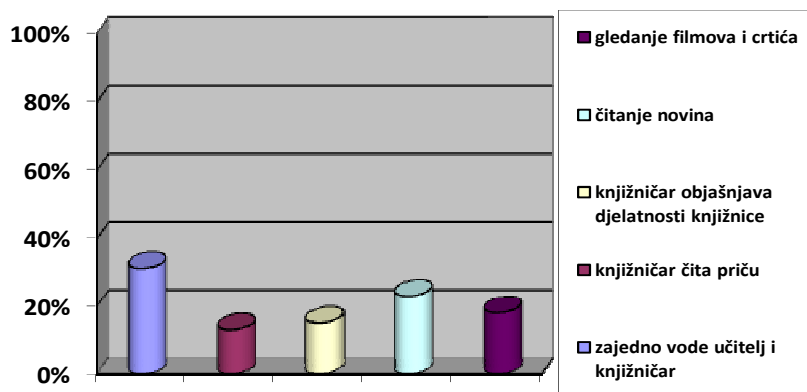
Češće bi dolazili u knjižnicu kad bi svaki dan radila u isto vrijeme.

18. Napiši tvoj prijedlog što bi trebalo učiniti da bi češće posjećivao školsku knjižnicu:

Trebala bi knjižnica svaki dan raditi, imati više knjiga za mladež, imati više časopisa i uvesti računala.

19. Sat hrvatskog u knjižnici volio bih da bude:

- a) sat lektire koji vode zajedno učiteljica i knjižničar-31%
- b) knjižničar čita priču o kojoj kasnije raspravljamo -13%
- c) knjižničar objašnjava raspored knjiga, služenje katalogom, označavanje knjiga, i slično-15%
- d) čitanje i razgovor o člancima iz novina -23%
- e) tvoj prijedlog za sat iz hrvatskog proveden u školskoj knjižnici:
Gledanje filmova i crtića-18%

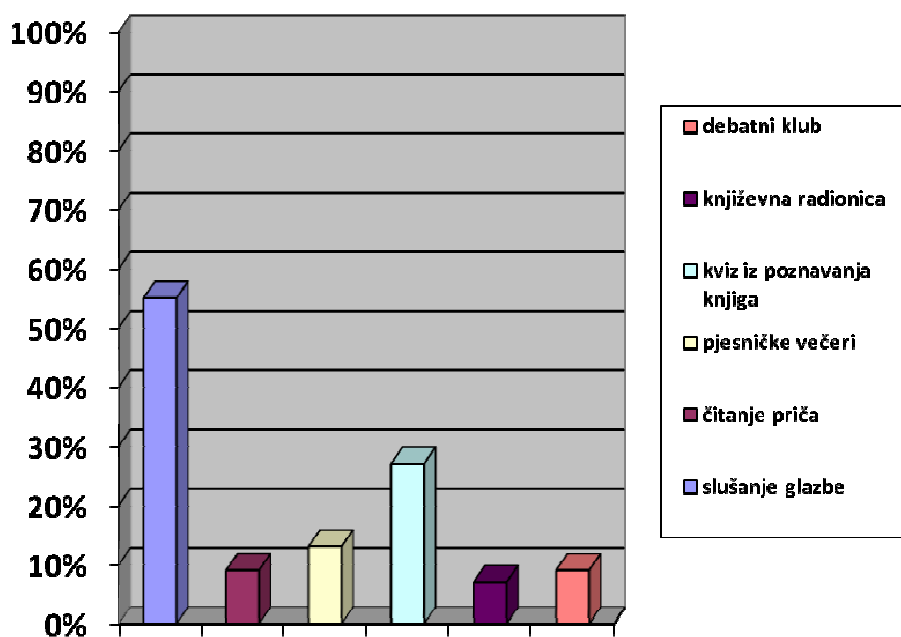

10. NASTAVNI SAT HRVATSKOG JEZIKA U KNJIŽNICI

Učenici bi najviše voljeli da sat lektire u knjižnici zajedno vode učitelj i knjižničar.

20. Na koju bi aktivnost u knjižnici dolazio ako bi dolazak bio slobodan?

- a) slušanje glazbe i razgovor o tekstovima pjesama-55%
- b) čitanje priča-9%
- c) čitanje pjesama - pjesnički susreti-13%
- d) kviz iz poznavanja knjiga-27%
- e) književna radionica-7%
- f) debatni klub (verbalno natjecanje po pravilima)-9%

11. AKTIVNOSTI U KNJIŽNICI

55% učenika bi dolazili u knjižnicu na slušanje glazbe i razgovor o tekstovima pjesama.

21. Zaokruži zvjezdicu ispred onih djela (5 do10) koja bi želio čitati za lektiru sljedeće školske godine:

- *Twain Doživljaji Huckleberryja Finna-20%
- *Vitez Pjesme

- *Kušan Koko u Parizu-30%
- *Verne 20000 milja pod morem-30%
- *Matošec Strah u Ulici lipa
- *Hitrec Eko Eko-20%
- *Mayer Krvavi sabor križevački
- *Daudet Pisma iz mog mlina
- *Molnar Junaci Pavlove ulice
- *Puškin Bajka o ribaru i ribici
- *Šaljive narodne pripovijetke
- *Šimunović Duga
- *Zagreb (pjesme o Zagrebu)
- *Kričić Pripovijetke
- *Balog Veseli zemljopis
- *Lagerloef Legende o Kristu
- *Dragojević Bajka o vratima
- *Priče iz Ilijade i Odiseje
- *Bajke
- *Basne

U sljedećoj školskoj godini voljeli bi čitati „Koko u Parizu“ Ivana Kušana i „20000 milja pod morem“ Julesa Vernea.

22. Napiši naslove djela ili imena pisaca koja bi želio pročitati, a nisu navedena u prethodnom popisu:

Sumrak saga (Stephanie Meyer)-43%, Fear street (Robert Lawrence R.L.Stine)-33%, Princezini dnevni-24% (Meg Cabot)

Imena pisaca čija bi djela voljeli čitati su: R.L.Stine, S.M.eyer te M.Cabot

ZAKLJUČAK

Istraživanje je pokazalo da su hipoteze uglavnom potvrđene. Učenici ne vole čitati lektiru jer im je dosadna, zastarjela. Vole čitati knjige o ljubavi i prijateljstvu te o smiješnim događajima u životu. Učenici najviše posuđuju knjige u školskoj knjižnici u kojoj trebaju biti računala, knjige ne smiju biti „debele“ i trebaju biti interesantne-sadržaji prilagođeni dobi, pisani jednostavnim riječima i duhovito. Od svih književnih vrsta najviše vole roman, a u slobodno vrijeme najviše čitaju dječje časopise.

Knjižnica bi trebala raditi svaki dan (što u školi u kojoj radim nije tako). Dolazili bi češće kada bi povremeno u knjižnici bilo glazbe, projekcije filmova, kvizova i razgovora o tekstovima pjesama.

Rezultati su ukazali na razinu kulture čitanja viših razreda OŠ Jakovlje, na njihove navike i interese čitanja te isto tako na promišljanje o važnosti školske knjižnice koja može ciljanim i dobro osmišljenim aktivnostima (kazališne i glazbene priredbe, kvizovi znanja, susreti s književnicima i ilustratorima, satovi lektire na novi suvremeniji način uporabom multimedija, raznovrsna zanimljiva predavanja) uvelike pridonijeti razvoju kulture čitanja te kao krajnji cilj stvoriti trajne navike čitanja kod učenika.

Često ni kreativnost knjižničara nije dovoljna, ako ne postoji knjižnična građa koja je nova, raznovrsna, učenicima zanimljiva. Financijska sredstva u školskim knjižnicama su taj ograničavajući čimbenik školskom knjižničaru. Tako knjižničar, osim što mora biti stručan i kreativan u svom poslu, mora biti spreman prihvatiti nove izazove u pribavljanju financijskih sredstava za svoju knjižnicu (pronaći „sponzora“).

Školska knjižnica je mjesto gdje se učenici prvi put sustavno uvode u svijet knjige i čitanja. Ona je pravi izvor znanja, a školski knjižničar prema djeci otvoren i prijateljski nastrojen, prema svoj djeci posvećuje jednaku pažnju te kroz različite aktivnosti motivira i potiče uživanje u čitanju i učenju te ljubav prema knjizi.

LITERATURA:

1. Blažeković, T. Knjižnica osnovne škole. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.
2. Bučević-Sanvincenti, L. Uloga knjižničara u usvajanju znanja kod djece i mladeži. // Knjižničarstvo 4, 1/2 (2000[i.e. 2002]), 47-57.
3. Čelić-Tica, V. Suvremena školska knjižnica : pomoć učenicima s poteškoćama čitanja i pisanja. // Bjelovarski učitelj : časopis za odgoj i obrazovanje
4. Čelić-Tica, V. Školske knjižnice danas. Zagreb : Ministarstvo prosvjete i športa; NSK, 2000.
5. Demut, A. Putokazi školske knjižnice. Zagreb : Školska knjiga, 2003.
6. Kovačević, D. Školska knjižnica - korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti : Altagama, 2004.
7. Križ, J. Strukturiranje programskih odrednica neposrednog rada s učenicima u školskoj knjižnici. // Napredak : časopis za pedagoški teoriju i praksu, 136 (1995), 3 ; str. 337-342.
8. Lasić-Lazić, J. Školska knjižnica i mogućnosti razvoja samostalnog istraživačkog rada učenika. // Proljetna škola školskih knjižničara. Rijeka : Ministarstvo prosvjete i športa, 1993. str. 1.-13.
9. Lovrinčević, J.; Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Banek Zorica, M. Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
10. Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb : Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006., dostupno na :[http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=14181\(27.3.2013.\)](http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=14181(27.3.2013.)).
11. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske (15 ; 2003 ; Novi Vinodolski) Zbornik radova / 15. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Novi Vinodolski, [23.-26. travnja] 2003.
12. Saetre, T. P. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
13. Smajić, D. Nastava u školskoj knjižnici : (upoznavanje bajke kao književne vrste). // Život i škola 45, 1/2 (1999), 179-190.
14. Standard za školske knjižnice.//Narodne novine.
URL:<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272717.html> (28.3.2013.)
15. Šabić, M. Računalo u suradničkom aspektu rada školske knjižnice . // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 45, 1/2 (2002), 58-65.
16. Šabić, M. Školska knjižnica kao žarišno mjesto kulturne dinamike. // Život i škola, 50 (2004), 11(1) ; str. 164-179.
17. Zakon o osnovnom školstvu. // Narodne novine 69(2003), dostupno i na:
URL:http://www.poslovniforum.hr/zakoni/zakon_o_osnovnom_skolstvu.asp (27.3.2013.).
18. URL:<http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2685> (26.3.2013.).

